

REVISTA ORĂŞTIEI

ABONAMENTELE :
Pe 1 an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 4 fl. la an.
Manuscripte nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate
nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITOR AL FOIL:
Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA
Institutului tipografic „Minerva” în Orăştie.

INSERTIUNILE:
Un şir garmond prima-dată 5 cr., a 2-a oară
4 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr.
Atât banii de abonament cât și pentru insertiuni, sunt
a să trimită la adresa: „Minerva” institut tipografic
în Orăştie (Szászváros).

Reforma administrației.

Încă demult, de sub ministeriile de mai nainte, s'a încuibat în capul guvernelor ungurești gândul, că ar fi în folosul făcării de Unguri și din pietri, ca să reformeze, să schimbe administrația de azi a țării. Azi comitatele își au încă un cerc însemnat de reafirmare, cărmuindu-se după cea mai bună a lor chibzuință prin congregațiile proprii. În congregații, *dacă poporul e deplin cunoscător de dreptul său, și dacă știe și și vrea să se folosească de el, alege membri, cari se lucreze așa, cât spre binele și pe placul lui să fie.* Congregația apoi alege pe slujbașii mai înalți ai comitatului, capul, și de aci apoi urmează și atârna ceialalți, până jos la primarul comunal și vice-notar. Așadar' e cam dată poporului puțința de a fi stăpân pe soartea sa: va alege el și va trimite ca membri în congregație, numai oameni cu durere de inimă pentru binele seu: aceștia vor alege slujbași de același fel, de sus până jos, și de acel popor bine va fi! El va fi, precum se și cuvine să fie, stăpân în casa sa! Căci cu cine are el, poporul, de lucru? Cu cine se înțelege, cu cine vine în atingere în toate treburile sale? Cu primarul, notarul, solgăbirul, vicishpanul, — adică cu slujbași aleși, cești doi din urmă, de congregație, în care poporul a trimis membri pe cine a vrut și după cât s'a priceput, — ceialalți sub înțurirea hotărâtoare a acestora.

Guvernele ungurești văzând că un vânt de deșteptare suflă și peste plaiurile popoarelor nemaghiare din țeară, tot mai cald, se tem că aceste popoare, înțelegând cu vremea însemnatatea dreptului ce-l au față de congregații, se vor ridica odată și vor face aceea ce azi nu fac: vor alege membri în congregații binevoitori lor; aceia vor isbi în laturi pe slujbașii de azi răuvoitori poporului și vor pune pe alții mai buni, și se va schimba din rca în bună și soartea acestor popoare: voește acum să pună capăt acestei primejdii, și să se asigureze de cu bună-vreme că așa ceva se nu se întâmplă! Asta n'o poate suferi »ideea de stat național maghiar«! Ministrul ungar îți dă lege bună, dar' numai răzimat pe nădejdea în prostia ta, nemaghiarul, că nu te vei folosi de ea! El se va fâli lumii cu frumșeța legii, care e o jucărie frumoasă și neîntrebuințată. Când tu te vei deștepta și vei începe să faci întrebuințare de ea, el o va declara, ca pe legea despre naționalități, că nu se poate îndeplini, că cine a adus-o rău a făcut, ori apoi o va schimba și înlocui cu alta, sucită de tot pe partea lui.

Așa vor să facă acum cu telul de administrare de pân'aci. Ca nu cumva mâne-poi-mâne noi să ajungem stăpâni pe slujbașii noștri, ei vor schimba legea bună de azi, pe care poporul nostru n'a știut-o încă nicăiri din destul folosi, și vor să aducă una nouă, în puterea căreia *slujbașii se nu mai atârne dela congregații, ci să fie numiți și înaintați prin ministru, după chipul și asemănarea înaintării oficerilor în armată!* Ia pe cine vrea și îl trimite unde-î place

și când îi place! Dacă un Român vrea slujbă, o să-î deie, de se va ști căciuli și tîri bine, dar' nu o să-î lase pe aici printre noi, unde se poată avea și poporul din care s'a ridicat, un bine cât de mic, o cruțare oare-care, ci *îl va trimite prin fundul țării ungurești, unde să se peardă cu toți urmașii săi din neam în neam, — ear' printre noi va trimite Unguri de cei mai diri și cerbicoși de prin acele părți, și îndeosebi scăpați ce nu mai au nimic de pierdut, și nimic sfânt!*

Eu adevăratul scop al reformei administrației, ce se va întrupa în lege nu peste mult! Ea va zdrobi drepturile frumoase ce le au încă azi comitatele, orașele și comunele, de-a se cărmui prin sine înseși, cerend votul poporului (drept de care noi așa de slab ne-am folosit până acum). Când aici vom fi ajuns, vor vedea mulți dintre cei-ce azi din frică ori slăbiciune nu au folosit aceste drepturi, ce rău au făcut, și cât de bine era de ascultau de glasul strigător aproape în pustie, al tuturor foilor noastre: Români și cetățeni, *mergeți la alegerile pentru congregație și folosiți-vă de puterea ce-o aveți, trimițend într'adver binele!* Atunci se va vedea câtă iubire de neam și bunăvoință față de el, era în aceste voci, cari slab au fost ascultate! Ne iau dreptul, pentru-că nu ne-am folosit de el. De ne foloseam și aveam oamenii noștri destui în congregații, congregațiile ar fi protestat ele însile contra despoierii lor de un drept atât de mare, *vechii și sfânt, dar' așa cum ele sînt, azi alcătuite, să bucură, căci ved o și mai mare înțepenire a osului de ros între dinții celor-ce și azi îl țin!*

Ne-ar putea fi asta o învățatură, că *mai cu inimă, mai cu bărbăție să urmăm întruparea datorințelor noastre la cari glasul mamei națiuni ne chiamă!*

Să o facem, fraților, și să nu desnădejduim, căci nu e suiș fără coboriș! Ungurii noștri tot sue, dar' sînt aproape de vârful suișului, de unde vor trebui, vrînd-nevrînd, să înceapă și — *coborirea!* Roata sorții e învîrtitoare, și are să se învîrtă și pentru ei, și anume cu atât mai curînd, cu cât mai multe lucruri de acestea vor face, ce au să se răsbune asupra lor, precum să răsbună în lumea asta tot ce e *nedrept, nefiresc!*

Alegeri noue de deputați. Se răspândește și se dă ca tot mai adevărată știrca, că dieta va fi în curînd disolvată, și se vor rîndui noue alegeri de-deputați. Oficios încă nu e vestit nimic. Se ține că noile alegeri se vor face cătră sfîrșitul lui Iunie ori pe la începutul lui Iulie.

Alegeri în Austria. În estan vor fi și în Austria noue alegeri de deputați pentru dieta din Viena, și anume în toamnă, prin Septemvrie. Partidul antisemit, contrar Jidanilor și liberalilor ce acum conduc țeara răzîmați unii pe alții, — a început întinse lucrări de pregătire pentru acele alegeri. Spaimă mare în Israel, de frică că vor păți-o ca și la alegerile pentru sfatul orășenesc al Vienci!

Mai mult! Știrca dată de noi în numărul trecut, sub titlu »ouă roșii«, că adică o parte a oficianților publici dela noi ce-și ridică plățile dela cassa comitatului, nu au primit plată pe luna asta, că cassa nu are de unde-î plăti, — nu e încă tot ce se știe despre aceasta. În zilele acestea am aflat, că avem oficianți publici, cari **3-6 luni de zile nu și-au primit plata dela comitat!**

Nu! Pentru asta n'are vreme draguța noastră de administrație, dar' să ne pună pe cap arunciri pentru *milleniu*, are vreme, și are și vreme și pricepere și voc și sîrguință, ca *astfel* de arunciri volnice și nepoftite să le și scoată la vreme și să le verse în sacul fără fund al risipitorilor dela Pesta! Cu acela sigur nu au întăzias! Acolo a fost de unde trimite! — Stăm fără îndoială »minuat« de »bine« cu treburile și conducerea comitatului!

Necăjiți. Foile ungurești sînt cătrănite foc de când au înțeles că Românii vor face totuși mișcări de demonstrație bărbătească contra milleniului. Ele înjură acum urît asupra noastră și s'au pus pe amenințate, dragă-mi-te Doamne, cu amîndoi punni ridicăți asupra noastră. Intre altele spun că ori-ce mișcare o vor socoti ca tulburare a liniștei publice și vor da pe »tulburatori« pe mîna poliției! Multă poliție vî va trebui, boerilor! Injurăturile voastre sînt onoare asupra celor-ce cad între noi, și vai de acia pe cari voi îi lăudați!

Milleniul.

Lăsăm în cele de mai jos să ne spună un graiu unguresc ce e milleniul și cum trebuie să se poarte față de el oamenii cu durere de inimă pentru binele și viitorul acestei țeri.

Risipa cea mare și fără D-zeu ce se face în jurul acestui tîrg gras de țeară, bucurie a Jidanilor, a pus pe grijă pe Unguri înșiși. Și-au nădușit cât au putut glasul și s'au silit să arete bucurie, dar' în urmă o parte, cea mai cuminte și mai trează între ei, a isbucnit! Vre-o trei foi însemnate scriu tot mereu despre răul ce amenință țeara din acest privilegiu, și glasul lor s'a prefăcut în strigăt desnădăjduit în fața acestei nebuții. Eată ce scrie despre »milleniu« „Magyar Néplap”, în sептэмăna trecută. (Luăm articolul, cu mici schimbări, după traducerea »Tribunei«):

»Jidanii bat toba cea mare pentru expoziția millenară; Jidanii au luat-o în arîndă toată; Jidanii vor umplea clădirile ei cu produsele fabricilor și ale robilor lor. Cărcimari, hotelieri, cafegii și proprietari de case jidani, (căci în Budapesta din 3 case 2 cel puțin aparțin Jidanilor), vor băga întreg folosul din ea în buzunarul lor! Neguțătorii mari și mici, cari earăși purced din poporul ales al lui Israel, vor face tîrguri mari! Acestia dar' au cuvînt de a se bucura, căci au nădejde de un an din cale-afară îmbelșugat în câștig. Pot să se mai bucare și cei fără credință și «liberalii», cari aujși odată la scop, au putut umili biserica până jos la pământ! Poate să se bucare și guvernul, că în ciuda tuturor mișleilor sîvirsite de el, mai poate sta la căma țerii. Dar' de ce să ne bucurăm noi? Ce să sîrbăm noi? În numărul nostru din Vineria trecută am arătat că n'avem nici un cuvînt de a ne veseli, de a sîrba. Am arătat, că trebuie să ne îmbrăcăm în haine de jale, că trebuie să ne punem cenușe pe cap și să sîrbăm milleniul cu plîsete și

vaiete, căci pentru Maghiar încă nici-odată n'a fost vreme mai tristă, decât cea de azi! Jugul păgânismului turcesc era cu mult mai ușor, decât jugul păgânismului liberal! Turcul cel păgân era om cinstit în asemănare cu păgânul liberal. Acela cel puțin se punea deschis, că sîntem robi; liberalii însă ne mișesc că sîntem liberi; nici-odată o sclăvie mai groaznică nu ne-a chinuit ca acum, căci robia, al cărei jug îl purtăm azi, este robia tâlharilor de codru!

De ce dar' să sîrbăm, de ce să ne înveselim? Oare pentru-că nemernicii se plimbă în hînteuri cu patru cai, ear' omul cinstit se tăvăleşte stîns de foame, ghemuit de frig în sdrențe de cerșitori? Oare pentru-că albinele sîrguitoare adună micrea, ear' trântorii o înghit cu gurile pline? Oare pentru-că cei vrednici de temniță se răsfață îngâmfați în deplină libertate, ear' caracterele tari pier în închisori? Oare pentru-că cei-ce calcă legile în picioare capătă răsplată; ear' *poporul este jefuit de drepturile sale?*

Pentru acestea să ne bucurăm?
Acesta se le sîrbăm?
Sîrbeze cei-ce au suflete potrivite pentru așa ceva! Noi n'avem astfel de suflete! Nouă nu ne pasă nimica de **sîrbarea păgânilor, Jidanilor și necredincioșilor.** N'avem nici un ban de cheltuit pentru a vedea expoziția; *n'avem bani, căci îi ia executorul!* Dar' dacă ai și avea bani, nu 'i-am jertfi, căci toți banii acestia își vor lua drumul în buzunarele *Jidanilor.* Vină la expoziție Jidanii, matriculanții, vicishpanii, pandurii, haiducii comitatensi, temnicerii și coconașii liberali, dar' noi, în ale căror piepturi bat *inimi creștine, nici nu ne vom uita la ea!*

Mai însemnăm numai, că încolo toate foile, chiar și cele mai căciulite guvernului, scriu foarte fără de voc despre milleniu! Cu cât mai mult s'appropie, cu atât mai tare ei par'că se vîd mergînd spre o nenorocire, nu spre o sîrbătoare. Vestea că Românii se pregătesc de demonstrații, 'i-a plouat rău. Sînt foarte necăjiți și înjură și amenință!

Dela Congregație.

(Urmare și fine).

— 12/24 Martie 1896. —

Între treburile comunale asupra cărora congregația din urmă a avut să dezbătă, unul dintre cele mai însemnate, a fost, negreșit, acela al ruperii unei părți de hotar de 400 jugere dela comuna Sântohalma și alipirea ei la Deva.

Această ruperie o cere direcțiunea majordomială dela Arad, sub cuvînt că statul a vîndut Ciangăilor dela Deva acea avere, și locuind Ciangăii în Deva, e mai bine să li-se țină dară toată averea la un loc, la o comună.

Membrii români ai congregației, ce erau de față, au luptat cât au putut, bine, pentru împedecarea acestei nedreptăți, dar' puterea și volnicia celor mai mulți și mai »tari«, a eșit de astă-dată biruitoare asupra dreptății!

Dl *Fr. Hossu Longin* luînd cuvîntul a cerut congregației să respingă de tot cererea direcției dela Arad, pentru-că însași legea oprește aducerea unei hotărîri în înțelesul acelei cereri. După lege direcția majordomială dela Arad avea să întrebe întâiu congregația de e și ea de părere să se facă trecerea ori nu, și *numai după-aceea* să purcedă mai departe. Direcția dela Arad asta n'a făcut-o, ci a cerut de-adreptul ruperea. Prin aceasta se zgudue temeliele unei comune vechi, căci ea avea venite după acea parte de hotar, cu cari își coperea o parte din cheltuelile sale. Prin ruperea unei părți așa însemnate, *venitele ei se scad, dar' cheltuelile îi rêmân*

aceleași ca și pân'aci, tot atât având să plătească notarului și judelei și celorlalți slujbași de cari are lipsă, — de unde să copere ea această pierdere? Dacă nu voiți, domnilor, să ruinați cu voia o comună, nu veți încuviința așa ceva. Face contra-propunere, ca *cererea direcției dela Arad să fie respinsă!*

Cere însă, înainte de a desbate mai incolo, să se cetească congregației documentele ce sânt, cererile și alte hârtii, privitoare la acest lucru.

Notarul cetește hârtia direcției dela Arad, în care, ca cel mai greu cuvânt pentru care cere ruperea, e; *că socotințe de „politică mai înaltă“ o cer asta, că prin asta s'ar face un bun serviciu ideii de stat național maghiar și ar fi o măsură potrivită pentru sufocarea afluxurilor naționaliste!* Chiar și Ungurii s'au rușinat de această mărturisire diavolească a direcției dela Arad, că adecă *pentru socotințe politice, ea cere ruinaarea unei comune vechi a comitatului!* A stîrnit mare năcaz și a umplut de scârbă pe membrii români de față! Ei au atacat cererea asta cu bărbăție mai ales după această descoperire.

Dl August. A. Nicoară: Este pentru contrapropunerea dlui Hossu. Aduce și d-sa mai multe dovezi, din care reese nedreptatea ce se face acelei comune prin ruperea unei atât de însemnate părți din hotarul ei! Îndeosebi pune congregației întrebarea, de s'a gândit ori nu la aceea, că rupându-'i hotarul și astfel scăzându-'i venitele, *din ce se și copere acea comună perderile, scăderile ce 'i-se fac în venit?* Numai de dragul Ciangailor, ca ei să nu se ostenească mergînd să plătească dare și la Sântohalma și la Deva, o păcat să se dea unei comune o așa de grea lovitură! Sînt pentru contra-propunerea dlui Hossu, dar' pentru întempleră că s'ar primi totuși propunerea comisiei administrative, de a se face ruperea, înainte de următorul adaus la acea propunere:

»Deoarece prin trecerea averii erariale din comuna română Sântohalma la opidul Deva, se sustrag 400 jug. de pămînt, cari contribuiesc la aruncul comunal cu 59%, — congregațiunea roagă Înalțul ministru de agricultură a se îngrijii, *ca comunei Sântohalma se 'i-se dea pentru venitul sau comunal scurtat, o rebonificare (înapoiere a perderii în venit) corespunzătoare, pentru-că »interese mai înalte« administrative și politice nu recer o nedreptate ca aceea, că o comună română baștinașă să fie ruinată de dragul unei colonii maghiare de Ciangăi!*

August. A. Nicoară.

Roagă congregația să primească cel puțin adausul acesta dacă cumva contra-propunerea dlui Hossu ar respinge-o.

Dl Ioan Simionas cetește congregației paragraful de lege, după care reese hotărît că direcția dela Arad a încungiurat calea prescrisă, a sîrit peste ascultarea votului congregației și a cerut volnic ruperea hotarului. Cere să se respingă cererea direcției dela Arad și să fie îndrumată să meargă întăiu pe drumul seui

Din parte ungurească vre-o doi vorbitori încearcă să apere propunerea comisiei administrative pentru rupere, dar' ei înșiși nu se prea rup cu căutarea dovezilor, încrezuți că ori vreau Românii ori ba, cum Măriile Lor au poruncă, așa se va face!

Dl Hossu li-a mai aruncat de încheiere că n'au de loc cuvinte intemeiate și drepte pentru pasul lor, ci sînt călăuziți de *socotințe politice*, precum o spune direcția dela Arad însași! Ear' asta e o rușine! De dragul »ideii de stat« național maghiar, pentru »sufocarea mișcărilor naționale« se te folosești de astfel de lucrări nedrepte și nedreptățiitoare!

Pusă la vot, ruperea părții de hotar și alipirea lui la Deva, deși au arătat Românii în chip atât de luminos și convingător pentru ori-și-cine, că e nedrept să se facă, — s'a primit de majoritatea membrilor ungurii!

La urmă hotărîrea comunei Dobra de-a contribui cu 25.000 fl. la calea ferată vicinală ce se plănua, nu s'a întărit și așa a fost scăpată comuna de o risipă pe nimica.

Proteste.

Sîntem veseli a putea aduce la cunoștința iubitorilor nostri cetitori, că înaintarea de proteste contra hotărîrii din congregația din urmă de-a se face si aici între noi paradă millenară, s'a început. Până acum avem știre despre mai multe astfel de proteste. Dăm de astădată loc la trei dintre protestele ce au fost deja înaintate vicșpanului. Eată-le:

*

Din **Vinerea** s'a înaintat la 7 Aprilie următorul protest-recurs, cu 72 de subscrieri:

Onorat Oficiu de Vice-Comite!

Subscrișii locuitori ai comunei Vinerea aflînd despre cea mai nouă hotărîre adusă de congregația comitatului nostru în adunarea sa la 12/24 Martie a. c. în cauza sîrbării milleniului unguresc, că adecă la 11 Maiu se se țină o ședință festivă millenară, — ca locuitori ai acestui comitat în numele cărora congregația lucrează, — înaintăm prin aceasta în contra acelei hotărîri următorul protest și recurs!

Protestăm anume în contra faptului, că deja a treia-oară congregația acestui comitat mare *romănesc*, s'a ocupat cu pregătiri și dare de ajutor unei sîrbări curat ungurești, cu care noi cele 93% din locuitorii comitatului, Românii, nu numai că nu avem nimic de-a face, dar' o socotim chiar cu pe o demonstrație ungurească care jignește sentimentele și mîndria noastră națională de Români!

Protestăm în contra purtării administrației maștere a comitatului nostru, care neținînd seamă de sentimentul părții covârșitor de mare a Românilor, cari plătesc din sudoarea lor această administrație, — aduce hotărîri repetite în o cauză atât de străină comitatului nostru, și aruncă dare pe noi pe toți, fără voia noastră, pentru lucruri contrare nouă!

Protestăm în contra plănuita ședințe festive, ce se se țină la 11 Maiu, aici în mijlocul nostru și în numele nostru! N'avem nimic cu sîrbarea aceasta a naționalității maghiare singure, și prețindem în temeiul dreptului ce avem, ca congregația comitatului nostru romănesc, să nu țină din acest privilegiu nici un fel de ședință festivă!

Protestăm în contra alor astfel de parade și risipe de bani adunați dela noi, obștea cea mare, în vreme-ce noi abia mai putem răsfla de greutatea dărilor celor multe și grele! Ați aruncat pe capul nostru numai în timpul cel mai proaspăt, *peste o jumătate de milion datorie*, afară de celelalte multe, pe care se o plătim pe rînd din sîrăcia noastră în timp de 50 de ani; — în comune în comitatul întreg sîrăcia cea mai îngrozitoare ne potoape, și administrația noastră se mai paradeze în numele nostru și se facă risipe fără de folos? Protestăm!

Vă rugăm, Dle Vicicomite, să înainta-ți dlui ministru de interne acest protest-recurs al nostru contra hotărîrii din urmă a congregației privitor la ședința festivă millenară, pe care îl terminăm cu rugarea ca dl ministru să nimicească hotărîrea amintită a congregației noastre, de a ținea aici între noi ședință festivă millenară!

Dat în Vinerea la 7 Aprilie 1896.

Cu stimă:

Daniil Păcurariu, preot; Nicolae I. Ioan Baciu; Ioan Oltean I. Dumitru, Ioan Teban, Ioan Barbu I. Nicolae, Dionisie Herlea, Nicolae Crăciun, Toma Herlea, George Herlea, Aron Herlea, Ioan Popa I. Gligor, Ioan Uritescu I. Ioan, Nicolae I. Ioan Negru, Nicolae Barb, Nicolae Dragoteș, Ioan Pascu, Adam Popa, Nicolae Groza, Ioan Crăciun, Ioan Grozevescu, Ioan Baciu, Ioan Simesdru, Adam Teban, Simion Cugireanu, Nicolae Popa, Ioan Marcu,

George Groza, Toma Barb, Ioan Crăciun, Ioan Barb, Nicolae Crăciun, Nicolae Rusu, Ioan Turlea, Nicolae Furduiu, Demian Furduiu, Nicolae Hondola, Alexandru Popa, Nicolae Teban, George Romoșanu, George Turlea, Ioan Crăciun, Ioan Filimon, Nicolae Romoșan, Todor Baciu, Nicolae Barb, Simion Furduiu, Ioan Borsa I. Toma, Nicolae Herlea I. Pavel, Ioan Popa, Ioan Groza, Nicolae Turlea I. Ilie, Ioan I. Ioan Baciu, Ioan Samoilescu, Petru I. Adam Ioaneș, Adam Stoica, Nicolae Barbu, Ioan Furduiu I. Nicolae, Antone Jula, Nicolae Baciu I. George, Nicolae Tomoșiu, Avram Vaideianu, Ioan Oltean, Alexă Loga, Ioan Loga, Atanasie Buda, Iosif Oltean, Petru Lupuș, Nicolae Ioaneș, Petru Simesdru, Nicolae Lupescu, Nicolae Herlea I. Vasilie, Ioan Baciu I. Vasilie.

Din **Orăștie** s'a înaintat la 8 Aprilie următorul protest:

Onorat Oficiu de Vice-Comite!

În adunarea congregației comitatului nostru, al Hunedoarei, la 12/24 Martie a. c. comitetul permanent a propus spriginirea propunerii Fișpanului comitatului nostru de a se ținea la 11 Maiu n. a. c. o adunare extraordinară a congregației, ca „ședință festivă millenară“.

În contra acestei propuneri, membrul congregației Fr. Hossu Longin, în numele consoților sei Români, a făcut contra-propunerea ca acea ședință festivă să nu se țină, pentru motivele arătate de D-Sa în contra-propunerea D-Sale, și să iee dela ordinea zilei propunerea comisiei permanente.

Dl Hossu a fost spriginuit la votare nu numai de toți membrii români de față, dar' chiar de o parte a membrilor de naționalitate săsească.

Majoritatea maghiară însă, a desconsiderat cererea Românilor, a întimpinat-o cu larmă și patimă, și trecînd peste ea, a primit propunerea comitetului permanent.

În contra acestei hotărîri, subscrișii locuitori români ai acestui comitat romănesc, aproape curat romănesc, înaintăm prin aceasta protestul nostru!

Ne alăturăm întru toate la contra-propunerea prezentată de Români în acea adunare, consimțim cu toate motivele provocate în ea, pentru cari s'a cerut luarea dela ordinea zilei a propunerii despre ședința festivă, și protestăm în contra volniciei și desconsiderării cu care majoritatea maghiară a trecut peste acele motive și a primit să se țină ședința festivă millenară.

Congregația comitatului lucrează în numele poporului locuitor al comitatului. Congregația comitatului Hunedoarei, lucrează în numele poporului român, care face 93% din comitat!

Prin siluirii, volnicii, apucături meschine, înfricări și coruperi, ne faceți aproape peste puțină să trimitem în congregație aleși de-ai nostri, cari să vorbească precum noi gîndim și să lucreze precum noi dorim! Astfel ajungem atât de des în starea nefirească și nedreaptă, de a vedea aducîndu-se în congregația noastră, în numele nostru, hotărîri contrare, păgubitoare, dușmane chiar, nouă, în numele cărora se lucrează.

O astfel de hotărîre contrară simțământului poporului român din comitat, din care facem și noi parte, este și hotărîrea de care vorbim.

Vă rugăm, drept-aceea, dle vice-comite, să luați act despre nemulțumirea noastră și protestul nostru bărbătesc contra acestei hotărîri!

Noi Românii, prin urmare întreg comitatul Hunedoarei, n'avem de ce ju-bila, de ce sîrbători, n'avem de ce ne bucura din acest privilegiu! Putem cel mult să plîngem că ne-a oblațuit soarta cu astfel de conducători și cărmuitori, și sus și jos, care contrar legii

și dreptății, fac toate de capul lor, în cel mai volnic chip, fără de a ținea seamă de sentimentul și voința poporului în a cărui frunte stau și din a cărui »încredere« zic că guvernează.

N'avem nimic cu milleniul ungu-urilor! El este numai sîrbătoarea naționalității maghiare din patrie, naționalitate, care pe hotarul comitatului Hunedoarei, nu se află aproape de loc!

Ce are dar' congregația acestui comitat nemaghiar să ție ședințe festive din privilegiul sîrbătorii naționalității maghiare?

Noi o socotim asta ca o adîncă vătămăre a mîndriei și sentimentelor noastre naționale, vătămăre făcută nouă de administrația noastră — care ne e datoare tocmai cu recunoștință pentru-că o ținem pe spatule noastre și îi dăm hrana de toate zilele, — prin hotărîrea de care vorbim, și pentru aceea ne ridicăm acest glas de protestare!

Ni-a pus aceeași administrație pe gât un jug de datorii grele cînt nu mai putem răsfla de sub ele, și acum se ne mai ceară să și sîrbătorim, ori ea să sîrbătorească în numele nostru, la un privilegiu în care noi nu vedem decât o chiar demonstrație dureroasă contra noastră? E prea mult! Protestăm contra acestei purtări a administrației noastre ce conduce și adunările congregației după al ei volnic plac, și recurăm prin aceasta cuntra hotărîrii de care e vorba.

Onoratul oficiu de vicșpan va binevoi să înainteze acest protest-recurs al nostru ministrului de interne, pe care îl rugăm:

Să binevoască a nimici concludul dela 24 Martie al congregației noastre privitor la ședința festivă millenară, și a rîndui ca aceea aici, în fruntea și mijlocul unui comitat aproape curat romănesc, să nu se țină, ca fiind jignitoare pentru simțământul poporului în numele căruia congregația lucrează!

Orăștie, 8 Aprilie n. 1896.

Cu stimă:

Aurel P. Barcianu, Dr. Silviu Moldovan, Ion Lăzăroi, Ioan Moța, Petru P. Barișiu, Ioan M. Corvin, Adam Haneșiu, Ioan Andreescu, Ioan Lăzăroi, Ioachim Muntean, N. Pascu, Vasile Romoșan, Ioan Gelmărean, Mihail Grofu, Nicolau Rozol, Nicolae Brașovean, George Vințianu, Dumitru Grofu, Titu Turdășianu, Ioan Romoșanu, Nicolae Muntean, Ioan David, Ioan Heiuș, Nicolae Persecan, Iosif Moranci, George Jelmărean, Ioan Belea, Ion Haneșiu, Ioan Socol, George Stana, Florean Smântână, George Silian, Adam Pârvan, Petru Tămătaș, Ion Hertă, Iosif Ivașcu.

Din **Deva** s'a înaintat tot în zilele astea următorul recurs și protest

(Rubricat)

Onoratului oficiu al vice-comitelui din comitatul Hunedoarei,

în

Deva.

Recursul și protestul

locuitorului din Deva, August A. Nicoară, membru în congregațiunea cercului Dobra, ad nr. 4319/III. minist. int. și 1416/96 vice-com. contra hotărîrii congregațiunii din 24 Martie 1896: în cauza ținerii unei ședințe festive millenare.

Onorat oficiu al vice-comitelui!

Amăsurat programului congregațiunii din urmă, nr. 2684/1896 v.-com., partea a III-a, punctul 10, vre-o 40 slujbași, exclusiv maghiari ai deosebitelor direcțiilor publice, ca membri oare-cum aleși în congregațiune, cu ajutorul administrațiunii earăși exclusiv maghiare, au luat hotărîrea de a se ține la 11 Maiu a. c. o ședință festivă millenară — în numele comitatului — contra opoziției solidare a unei minorități române de cam 14 voturi, fără deosebire bărbați neatrînători și susținători ai greutăților publice din stat.

Din motive adevărat patriotice, cu părere de rău, mă văd îndemnat a înainta contra acelei hotărâri, păgubitoare intereselor generale ale patriei comune, următorul

Recurs și Protest motivat:

I. Din punct de vedere formal și moral e nulă *greutatea* unei hotărâri, adusă într'un comitat românesc, cu 93%, față de 7% locuitori maghiari, jidani ș. a., contra vederilor și simțului public românesc din comitat, o atare hotărâre, zic, formal adusă, nu are sfințirea **conținutului moral**, deoarece nu isvorțește din vederile și sentimentele comune ale poporului românesc

E o hotărâre formal *propusă* de organul suprem de încredere al guvernului, votată sub *presidențiu* comitelui-suprem și ochii altor organe publice, de niște slujbași, plătiți de Români mai virtuoși, cari slujbași au executat simplu, ce guvernul țării le cerea.

II. Este un act istoric epocal milleniului, da, pentru o treime din stat, pentru naționalitatea maghiară, așa este!

E însă vina unei politici de rasă soviniștă a guvernelor, a politicii *tradiționale* maghiare, că două treimi din celelalte naționalități ale statului, sîntem împinse fatalmente de neagra soartă a suferințelor, ce toate guvernele maghiare pe întrecute ni-au cauzat: ca să plângem, când stăpânitorii noștri rîd, și să ne apărăm, când ei ne lovesc.

Am fi făjarnici și mișei, vrednici a purta vecinic jugul politicii tradiționale, dacă am ascunde durerile noastre și cu ranele deschise ce le purtăm în sufletele noastre amărite, fățărind bucurie — am iubi la guvernul, dușman al culturii și existenței noastre naționale române!

Avut-au guvernele maghiare timp 1000 de ani, după-ce împreună am trăit, și susținut, cu sudoarea și sangele nostru, țara, mărirea, și gloria țerilor acestei patrii, ca să ne cucerească și inimile.

Cucerirea inimilor noastre era cu puțință, mai e și astăzi — poate nu e de tot târziu, dee D-zeu! — dacă, în măsura *sarcinelor* publice comune, am avē toate naționalitățile cu conștientă națională și *drepturi naționale*.

Aceste sînt însă toate sistematic de toate guvernele călceate, ear' susținătorii aceluia, patrioții cei mai adevărați, popoarele cari susțin aceste aspirațiuni de dezvoltare culturală socială și politică, prea firești într'un stat poliglot, ca al nostru, sînt din zi în zi mai mult jignite în mersul lor, ca să rămână înapoi, și să fie naționalicește contopite în: **ideea de stat național maghiar**.

De aceea limba statului în administrația comunală, cercuală, comitatensă, în justiția și guvernarea țării, în instrucția publică a statului, din sus în jos și din jos în sus, toate sînt exclusiv în slujba: **ideii de stat național maghiar**.

Mai mult. Statul a inițiat și susține o rețea întreagă de instituțiuni sociale-culturale, ca nu numai în viața publică, ci și în viața privată, în toții ramii de producție și traiu al vieții materiale, în industrie și comerț, să devenim cu trup cu suflet contopii în naționalitatea maghiară. Chiar și sanctuarul familiei și al conștienței sînt atacate prin legea asilelor maghiare de copii și legile religioase.

Pe ce temeiul legal toate acestea? Fără temeiul legal.

Articolul de lege XLIV. din 1868, susține «națiunea politică unitară ungară», care constă din *naționalități deosebite*, egal îndreptățite între sine. Despre «ideea de stat *național maghiar*» însă, precum o practică guvernele maghiare, cu o rîvnă stăruitoare tot mai fățîș, nici vorbă — în lege. Mai mult: toate guvernele vădit **calcă** egalitatea, în câțva garantată, dar' hotărît și clar exprimată a naționalităților patriei.

Cu *această* și alte încălcări de drepturi autonome ale țerilor coroanei Stului Stefan, în mod firesc, împodobească-se azi naționalitatea maghiară, ca stăpâna exclusivă a drepturilor statului poliglot,

cu florile de spini

a nemulțumirii popoarelor, rîvnitoare de libertate națională!

Dacă guvernele vor continua în nefericitățile și nefericita politică de rasă, — mai curînd sau mai târziu — D-zeu știe — florile de spini, porumbeii, vor rodi și porumbele.

De această vrem să ferim însă patria, scumpă noastră mamă comună: a tuturor naționalităților și nu numai mama naționalității maghiare *singură* stăpînitoare, *singură* alcătuitoare de stat.

Voim sus și tare și **trebuie** cât de curînd, încă înainte *încheierii veacului al XIX-lea*, de care ne mai desparte numai **4 ani**, zi patru ani, să gustăm și noi — în deplină măsură cu naționalitatea maghiară —

din ozonul ceresc dătător de viață a libertății, egalității și frăției naționale a tuturor popoarelor din țerile coroanei Stului Stefan! **Voim**, deci **trebuie** se gustăm în deplină măsură.

Acestei voințe drepte, acestei trebuințe generale, ca **reson de stat suprem** și interes arzător de grabnic de a se intrupa, noi, Români, Slovaci și Serbii, aliații și tovarășii noștri scumpi de suferințe, am dat expresiune publică în congresul naționalităților din Budapesta, vom da și acum: din incidentul milleniului.

De ce?

Fiindcă ne zace la inimă soarta patriei, azi nefericită. Rîvnim la o patrie tare și fericită. Fiindcă **monarchia habsburgică** — și una și alta jumătate a ei — au probleme **mari europene** de rezolvat, în cadrul cărora **țările externe** a monarchiei este în legătură causală cu **însufleteștea** tuturor popoarelor, cari își jertesc averea și viața pentru izbânda **libertății moderne**, a **culturii și civilizațiunii apusene**, primejduită de absolutismul centralistic al paștarismului.

Acestor probleme mari europene, toate popoarele monarchiei avem interese vitale a servi; biruința luptei crâncene, ce în pragul ușei ne așteaptă, însă **numai** așa o putem temeinic spera, dacă inimile noastre sînt însuflețite și întărite de scutul dezvoltării proprii naționale.

Sîntem deci un ajutor conștuit al problemelor și jertfelor, ce ni-se cer, dar' nu unealtă oarbă, sclavii inconștii, neputincioși și fără scop propriu în mâinile stăpânitorilor noștri ca să ne **vindă** cu prețul **jertfii intereselor vieții noastre naționale** — pe piața Europei apusene, care ne cere avere și sînge, ca să-i apărăm interesele ei și ale noastre deopotrivă.

Rugina sclăviei politice a popoarelor, asuprirea unora de dragul unui singur popor stăpînitor de 5 milioane, este o crimă atât de rușinoasă pentru Europa albilor, ca și negoțul de sclavi ai Africii negrilor. Ea ne roade la inimă, ne ține locului în progresul modern, la care rîvnim a-i fi pioniri înaintați în Răsărit, ne împărechiază și slăbește în luptă zadarnică internă și — mai presus de toate — ne răpește de garanța izbândei avute în vedere: de **însufleteștea** de a ne jertfi totul pentru susținerea stării nefirești de azi în statul, ce-l compunem.

Popoarele asuprite se însuflețesc pentru **ideea statului poliglot**, **ideea întemeietorului** acestui stat, *„regnum unius linguae fragile ac imbecille est”*, a statului istoric de 1000 de ani *europenizat și modernizat cerințelor de drept a tuturor popoarelor alcătuitoare de stat*, cu egală îndreptățire pentru toți, se însuflețesc pentru o *Belgie orientală*, mare și tare prin libertatea **tuturor** popoarelor, cari să se creeze, sub gloriosul sceptru al Casei habsburgice, un far de lumină pe piscurile Carpaților, un scut puternic al Apusului luminat pentru noi și micii vecini din jurul nostru, frații noștri de un sînge.

Pentru **acest** milleniu, dacă guvernul maghiar sau naționalitatea maghiară și-ar fi dat osteneală să ne câștige **inimile**, prin libertate națională, în anul 1896 ar alerga la Budapesta toate popoarele din țeară, ba și cele din Austria, ar veni mica dar' mândra Românie și toate statele balcanice.

În loc de 5 milioane Maghiari, cu toții împreună, am sîrbători vre-o 50 de milioane, la aplausul Europei.

Bucurându-se însă exclusiv naționalitatea maghiară de drepturile statului național maghiar lucru firesc, că prin politica de rasă chiar guvernul maghiar declară milleniul de un act exclusiv maghiar, ale cărui milioane risipite altcum vor intra în buzunarele jidovimei din Iudapesta, în socoteala sîrăcării țării întregi.

Cei-ce stăpânesc țeara, fie atât de drepti și cavaleri, ca să-și chefuească într'o mie de ani **barem o dată** pe banii lor. Comitatul nostru reastează în sarcini publice neîncasate cu 1 milion, creșterea vitelor a scăzut cu 1 milion, într'un singur an, de unde să mai plătim și milleniul, când sîntem cersitori sau cu toba la spate?

Peste 110 ani, la 2006, cu ajutorul lui D-zeu, vom sîrba și noi, Români, **2000 de ani**, două milenii, de când Imperatul roman Traian ne-a adus din Italia și «toată lumea romană» de atunci; fie sigur frații Maghiari, cari sîrbează azi abia 1000 de ani, de când au venit din Asia și s'au europenizat, că nu le vom cere nici un ban! **Noi** vom plăti cheltuețile sîrbătorii descălăcării noastre, din toată sîrăcia noastră.

Deci însă D-zeu, ca acel al doilea milleniu se nu fie **numai** al nostru, al Românilor, ci al tuturor popoarelor din monarchie, chiar și al fraților Maghiari, cu cari voim și dorim a trăi ca frații, dar' ne desparte un vis nerealisabil, ideea de stat național maghiar, până când Maghiarii nu vor abdice de el și nu vor avea acel ideal, care este unicul îndreptățit în istoria d 1000 de ani a statului stului Stefan: **ideea de stat poliglot cu libertate națională**.

Protestând sus și tare deci contra hotărârii aduse, de mai sus, rog onoratul oficiu al vice-comitelui a înainta acest recurs și protest înaltului Minister de interne, pe care îl rog:

1) a reveni la motivele invocate de mine în recursul-protest în cauza aruncului millenar, recurs respins prin decisiul I. minister de interne sub n. 4219/II 16 szám, cu datul de 20 Ianuarie 1896, aflător la comitat, sub n. 1416/1896 alisp.;

2) a lua la cunoștință lipsa *sanctiunii morale* a conlusului adus în congregația din 24 Martie 1896, cu privire la ședința festivă millenară, din lipsa consentimentului poporului român de 93% românesc în comitat;

3) a părăsi ideea de stat național maghiar, precum e în practică, și a inaugura — în locul politicii interne de rasă — o politică de stat înțeleaptă pentru egala îndreptățire a tuturor popoarelor din țerile coroanei Stului Stefan: în conformitate cu problemele mărețe europene ale monarchiei, și a întări prin mulțumirea popoarelor, **unitatea etică-morală** a monarchiei!

August A. Nicoură m p.

O batjocură. Foiaia «*Hunyad*» din Deva, văzînd stăruințele noastre în lupta națională și însufleteștea nu prea-prea, cu care această luptă se poartă la noi, scrie în nrul seu din Dumineca trecută:

«Revista» îndeamnă romîniunea comitatului, ca să protesteze și demonstreze contra milleniului. *Mai demăzi îndemna pe membrii români ai congregației să vie toți la adunarea congregației să zădărnicească propunerca privitoare la sîrbaia millenară.* Această sforțare a ei a avut atîta urmare, *că din cei 130 membri conchemați de ea cu numele, au venit la adunare, precum însași recunoaște, 15 inși!* Ear' atîția tocmai, ba mai mulți chiar, vin și și fără atîta trimbițare deosebită!»

Care va să zică își bate curat joc de interesul ce-l arătăm noi și ai noștri pentru treburi în jurul cărora se face deosebită stăruință să sîrim! Și, cu durere o recunoaștem, cam are drept foiaia unguerească să scrie precum scrie, batjocuritor.

Vē întrebăm însă pe voi, fraților, cărora ne-am adresat cu rugarea să faceți măcar în scris protestări de lelu celor de mai sus: **ne veți lăsa să-și poată cu același drept bate joc aceeași foaie, de noi, și pentru această întreprindere?** Batjocura dată nouă, nu cade ea oare asupra tuturor Românilor din comitat, cari ar fi chemați să-și apere binele și cinstea proprie? Credem că le veți da de astă-dată cît de multe dovezi, că știți răspunde batjocurilor lor, cu fapte mîndre românești!

Înainte! Începutul bun este făcut cu protestele. Rugăm pe toți cei cu durere de inimă să urmeze pe același drum! Cei-ce pîn' acum n'au înaintat încă din a lor comună, să o facă negreșit, nu însă mai mult ca protest și recurs, ci numai ca protest. Pentru recurs terminul e prea târziu, protest însă poate fi înaintat și de aici încolo încă!

Cu D-zeu înainte!

PACEA LUMII

Egiptul contra Sudanului.

În Africa încă nu e nădejde să fie în curînd pace. Cum Sudanul fusese vremuri îndelungate atîrîndor de Egipt, dar' în urma unei încordări s'au smuls de sub atîrînarea aceasta, acum Egiptul e împins în luptă pentru recucerirea lui. Anumite puteri europene o doresc aceasta și au lipsă să se întemple. Între altele și Anglia. Anglia s'a și hotărît să trimită și ea trupe pe câmpul de luptă contra Dervișilor la Dimgola. Trupele au sosit, și deja se află în încăerări cu Dervișii.

Italienii în Africa.

Trupele italiene din Africa, se pregătesc să atace de nou pe Șoari. Re-

gele Menelik al Șoanilor cu grosul trupelor sale e în retragere spre patria sa dar' a lăsat la hotare o trupă de 15—20,000 ostași de pază, cari țin pe Italiani mereu cu ochi 'n patru, ca nu cumva să se trezească odată pe neașteptate atăcați.

Cum Sudanul e vecin cu patria lui Menelik, și cum Anglia cu Italia stau în bune legături de pretenie, amîndouē avînd țoloase după stăpînirile în Africa, se zice că trimiterea trupelor engleze spre Sudan e în legătură cu războiul italian contra Șoanilor, așa ca Menelik să se simtă neliniștit din două părți

Pentru Cuba.

Din Madrid (orașul de frunte al Spaniei) s'ē telegrafează, că ministrul de războiu a plănuīt trimiterea alor alte 40,000 de ostași contra resculaților din Cuba. Dar' plecarea nu s'ē va putea face mai curînd ca prin Septemvrie. În timpul de față un număr însemnat de corăbii de războiu stau gata să plece în curînd spre Perol.

Felicitați.

Comitetul național al studenților universitari din România a trimis următoarele două scrisori de felicitare pentru dnii *Dr. I. Rațiu* și *Dr. V. Lucaciu*, ca rîsunet de bucurie la declarațiunile de lucrare mai departe în vechea și buna cale din trecut. Eată scrisorile:

I. Dnii *Dr. Ioan Rațiu*, *președintele comitetului național român în Sibiu*.

«Comitetul național studentesc din regat vede cu bucurie, că cale dreaptă a fost cea apucată de tine. Reîntoarcerea părintelui Lucaciu nu poate fi privită de noi, decât victoria cauzei drepte și zdrobirea dușmanilor neamului românesc, deci înainte și vom fi pururea cu voi.

Comitetul național studentesc.

II. Dnii *Dr. V. Lucaciu în Șişești*.

«Măhnîți adînc de ultima scisiune în partidul național, nu putem decât să primim cu entusiasm pasul înțelept ce ați făcut cătră vechiul erez politic. Programul dela 1881, acesta și numai el te-a condus la temniță și la mărire, numai prin el vei putea rămîne figura dumnezească a poporului pentru zdrobirea căruia luptăm cu toții. Unire e ultimul cuvînt ce ni-ai adresat la venirea ta în București. Unire dar' să fie între noi toți, căci cum e în cuget, așa și în fapt, ear' încrederea în forța noastră ne va mîntui. Prin nume și caracter ferm vom putea avea speranță să parăm loviturile, ce ni-le aruncă dușmanii neamului românesc.

Comitetul național studentesc.

FEL DE FEL

Bogăția poporului francez. Datele statistice despre starea materială a Francei, scot la lumină lucruri aproape de neînțeles. E anume de mirat, cum această țeară, a cărei vistierie mai în ficcare zece ani, prin vre-o nenorocire ori prin ușurință, primește câte o lovitură grozavă, care lasă după sine rane foarte adînci, — se reculege și se vindecă desvîrșit, așa de iute că nici n'ai crede! Cît de adîncă a trebuit să fie rana ce 'i-a pricinuit-o Francei războiul din 1871, după care a plătit Germaniei cinci miliarde de franci, apoi cea cu pierderea de două miliarde în afacerea Panama, de curînd, și totuși Franca s'a recules așa de iute din aceste perdeni nemăsurate, *că azi are deja earășii mai mulți bani decât Germania cu Anglia laolaltă socote!* Mai adăuge la asta că acest popor, francez, susține an de an o mulțime de familii ca pensioniști și rentieri, ai căror capi au binemeritat pentru patrie într'un chip ori altul. În 1895 957.000 de familii primeau pensii dela stat și de tot aceste familii numără aproape două milioane și jumătate membri, cari toți trăesc la masa mării națiuni din de-a gata! Și cu toate astea atîta bogăție în țeară! De unde? De acolo că Francezul *lucrează* neobosit și repede, ca albina, și *cruță* cum alții nu știu cruța!

Pentru redacție responsabil: *Ioan M. Corvin*.

BIBLIOGRAFIE.

„BIBLIOTECA PENTRU TOȚI“.

Din prea folositoarea publicațiune „Biblioteca pentru toți“, ce apare de un an de zile în București, cu cheltueala dlui librar Carol Müller și sub sănătoasa conducere a dlui Dumitru Stăncescu, unul din cei mai cu gust literați români, — au apărut până acum 52 de numeri. Eată numerii mai noi dela 20—52:

Nr. *20. «Legende istorice», de D. Bolintineanu.

Nr. 21. «Ombra», roman, de A. Gennevraye, trad. de D. Stăncescu.

Nr. 22. «Călătorie împrejurul odăii mele», de Xavier de Maistre, trad. de Al. C. Sturdza.

Nr. 23 și 24. «Din viața mese-rișilor», (cu portret) de Popovici.

Nr. *25. «Povestea vorbeii», par-tea a II-a, de Anton Panu.

Nr. *26. «Din biografiile oame-nilor celebri», (cu 18 ilustrații) trad. de Dumitru Stăncescu.

Nr. *27. «Antichitatea greacă» (cu 20 de ilustrații) de Mahaffy.

Nr. *28, *29, *30, *31, *32 și *33. «Opere complete», de Ioan Creangă, cu 2 portrete și o prefață autografă, una din cele mai strălucite podoabe ale literaturii românești: povești și des-criere de copilărie, cari de cari maivesele.

Nr. 34. «Istorice», (cu portret) de Ionescu-Gion.

Nr. *35. «La gura sobei», de D. Stăncescu, snoave și basme (cu portret).

Nr. *36. «Povești de Crăciun», de mai mulți autori.

Nr. 37. «Proză și epigrame», (cu portret și iscălitură) de Radu D. Rosetti.

Nr. 38. «Werther», (cu ilustrații) de Goethe.

Nr. *39. «Povestea vorbeii», (par-tea a III-a și ultima) de Anton Panu.

Nr. 40. «De prin veacuri», (vol. II. și ultim) de Carmen Sylva.

Nr. 41. «Noțiuni asupra științe-lor», de Huxley, traducere.

Nr. 42. «Doruri și amoruri», poesii de A. Depărățeanu (partea I.)

Nr. 43. și 44. «Elocuența română», vorbiri frumoase adunate dela cei mai mari vorbitori români, de Gh. Adamescu.

Nr. 45. «Doruri și amoruri», poesii de Alex. Depărățeanu, (partea II.)

Nr. 46. «Dușmanii nostri. Cine-i uci-gașul?» Prea frumoase povestiri ușoare din știința medicală, de Dr. A. Urechia. O carte în care e de minune împreunat frumosul cu folosul, petrecerea cu do-bândirea de folositoare cunoștințe.

Nr. 47. «Cântece și plângeri», poesii de Mich. Zamfirescu (partea II.)

Nr. 48. și 49. «Elocuența streină» adunare de vorbiri alese din cei mai mari măestri ai vorbii în istoria lumii

din vechime până azi: Demostene, Cicero, Ioan Chrisostom, Napoleon, Bis-mark, etc. de Gh. Adamescu.

Nr. 50. «Convorbiri despre artă», de E. Pccaut și Ch. Baude traducere, de Dumitru Stăncescu, o prea folositoare carte pentru tinerimea dela gimnasia și de prin seminare mai ales!

Nr. 51. «Din goana vieții», poesii și schițe ironice asupra stărilor sociale și a feluritelor feluri de scăpătați, — de A. Vlahuță, cu portretul și iscălitura poetului.

Nr. 52. «Patriotul», de Paul Bourde, scriere premiată de academia franceză; tradusă de Dumitru Stăncescu.

Toate se pot avea dela librăria dlui F. Schäser în Orăștie ori «Insti-tutul Tipografic» în Sibiu!

Notă. — Semnul * însemnează că volumele lângă care se află se pot pune cu folos și în mâinile tinerimii.

LOTERIE.

Tragerea din 28 Martie st. n.					
Budapesta:	52	78	8	35	66
Tragerea din 4 Aprilie st. n.					
Timișoara:	79	48	75	9	39
Tragerea din 1 Aprilie st. n.					
Sibiu:	42	19	76	72	67

CALINDARUL SEPTĂMĂNEI
dela 31 Martie — 6 Aprilie st. v.

Zilele	Călindarul vechiu	Călindarul nou
Dum. a 2-a d. Paști, a Tomei, sft. 1.		
Dum.	31 Cuv. Ipatie	12 Iulius
Luni	1 Maria Egipteanca	13 Iustin
Marti	2 Cuv. P. Tit.	14 Raimund
Merc.	3 C. Nichita Mart.	15 Anastasia
Joi	4 Cuv. Păr. Iosif	16 Aron
Vincri	5 Mart. Teodul și Agat.	17 Anicetus
Sâmb.	6 P. Fotichie	18 Eleuterius

Representanța Primei societăți Vieneze de asigurare de sticlărie.

Am onoare a vă încunoștiința, că am deschis aici în casele D-nei Eleonora Kaess
(Strada-Têrgului Nr. 5) sub firma mea împrotocolată

C. WALLEPAGI

o prăvalie de sticlărie, chipuri, porcellană și marfă de collonie.

Fiind nisuința mea de a servi mușterii mei solid și după dorință, îmi permit a atrage atențiunea onoratului public cu deosebire asupra depositului meu bogat sortat în marfă de sticle și porcelană necesară pentru casă și cuină, ce o primesc din fabricele cele mai mari precum și marfă de colonie, ce o țin calitatea cea mai bună.

Totodată vă notific cu toată stima, că primesc efectuarea de sticlărit și de incadrat (a pune în rame) cu prețurile cele mai efitine și în timpul cel mai scurt.

Asigurându-vă de servițiu solid și prompt pe lângă prețuri efitine, îmi iau voic a vă cere binevoitorul sucurs și sprigin — și semnez

Cu stimă
C. WALLEPAGI.

(322) 13—15

Requisite de mâncare și mărfuri de argint de China.

134 szám
1896.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhirrre teszi, hogy a szászvárosi kir. járás-bírósnak 1896. évi 480 sz. végzése folytán Dr. Muntean Aurél ügyvéd által képviselt Csimplóreszk luon felperes részére Nászta Nicolae I. Adam alperes ellen 160 frt 50 kr. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 677 frtra becsült ingóságokra a fenti kir. járásbírósnak 1277/96 sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, alperes lakásán Kosztesden teendő megtartása határidőül 1896. évi **április hó 14 napján** délután 2 órája kitűzetik, a mikor a bíróság lefoglalt szarvasmarhák, juhok, ló stb. a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tunik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldötténel írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár foloslegére fognak utaltatni.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számittatik.

Kelt Szászvároson 1896. évi márczius hó 19-ik napján.

Kónya Ferencz,
kir. b.r. vgható.

41 szám
1896.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhirrre teszi, hogy a szászvárosi kir. jbiróságnak 1896. évi 2166 sz. végzése folytán Dr. Muntean Aurél ügyvéd által képviselt Wallepagi F. kereskedő cég felperes részére ifj. Stern Sámuel alperes ellen 41 frt 84 kr. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 379 frt 40 kr-ra becsült ingóságokra a fenti kir. jbiróság 230/896 sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, alperes lakásán Gyalmáron teendő megtartása határidőül 1896. évi **április hó 15-ik napján** d. u. 4 órája kitűzetik, a mikor a bíróság lefoglalt hajó, csolnakok, szobabutorok stb. a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tunik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldötténel írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölöslegére fognak utaltatni.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számittatik.

Kelt Szászvároson 1896. évi márczius hó 22. napján.

Kónya Ferencz,
kir. bir. vgható.

UN TINER

modest și solid, cunosător în bransa de **Ferărie și Băcănie** află loc la subscrisul.

De-asemena se caută un băiat bun ca

PRACTICANT!

Cunoașterea limbilor patriei e de lipsă!

Ioan I. Vulcu,
negustor — Orăștie.

1— (325)

Prăvălie de închiriat.

Negustoria cu drept de trafică, și sare bine arangiată și în loc cercetat așezată a

Ved. TECLA TRIF

din Băița (H-Boicza) **se dă spre închiriat**, dimpreună cu două odăi de locuit.

Doritorii a închiria această prăvălie se se adreseze de-adreptul la subscrisa.

Tecla Trif.

(326) 1—4

Partidul național

dela
intemnițarea până la grațierea comitetului.

N'am avut și nici nu am pretenția de a fi socotit între conducătorii politici. Dar, conștii de dreptul individual și de poziția mea în societate, n'am lipsit dela împlinirea datorinței mele de Român și a conlucrării după putință, la dezvoltarea și manifestarea vieții naționale, în toate împrejurările. Intimidat și terorizat nu m'am lăsat să fiu, ca nu prin mine se se statuească exemplul de intimidare și terorizare.

Și astăzi, când membrii comitetului întemnițați, prin grațierea Monarhului și-au recăștigat libertatea personală și fiecare și-a recăștigat poziția socială de mai înainte, eu stau al treilea an înlăturat dela catedră și față cu un *non interrogator*, pentru *congresul naționalităților*.

Dela procesul Memorandumului, învitat anume, eu am luat parte activă la toate ședințele și lucrările comitetului. În ședința dela 3 Ianuarie 1894, ținută în Sibiu, față cu părerea dominantă pentru alegerea unui comitet nou, s'a primit unanim propunerea mea, ca pentru agendele și conducerea partidului, după eventuala întemnițare a actualului comitet, acesta însuși să se îngrijască de substituirea sa prin alegerea de membri suplینitori.

Partidul național, ziceam, n'ar putea primi de justă condamnarea comitetului seu, și deci, pentru menținerea poziției sale principale, trebuie să susțină continuitatea lui.

Gvernul văzând astfel, că prin condamnarea comitetului nu-și ajunge scopul de a suprima funcționarea partidului național, a dat apoi ordinul dela 16 Iunie 1894, prin care îi sisteză activitatea, pe motiv, că i-ar lipsi basa legală de drept.

O lună dela publicarea acestui ordin, comitetul național era în temniță, și cel substituit pus în față opreliștei absolutiste. Atitudinea ziarelor naționale «Dreptatea» și «Gazeta Transilvaniei» nu era nici favorabilă nici binevoitoare direcției politice a comitetului întemnițat.

În situațiunea aceasta agrăvată comitetul substituit a primit însărcinarea de a conduce acțiunea politică a partidului național. Angajat însă și muncit ca mine, în tot timpul dela întemnițarea și până la grațierea comitetului, nimenea nu a fost între colegii mei. Continuarea acțiunii ni-se impunea în interesul cauzei și ca probă de neînfrângerea partidului național; dar ținând cont de poziția întemnițaților, un demers în favoarea lor încă trebuia făcut.

Raporturile și poziția mea față cu comitetul întemnițat le explică următoarea scrisoare iscălită de dñii Dr. Rațiu și Dr. V. Lucaciu :

«Sfinția Sa părintele Vasile Mangra este prieten al nostru, de cea mai intimă încredere. El va tălmăci vederile noastre în chestiunea națională, și rugăm pe toți amicii cauzei noastre, ca să comunice cu Sfinția Sa, fără rezervă, și tot D-Sa ne va mijloci informațiunile, ce ne privesc, fie în scris, fie cu graiu viu.»

Seghedin, 18 Oct. 1894.

Dr. Rațiu m. p. Dr. V. Lucaciu m. p.

Cum am corăspuns eu încrederii personale, cu care m'a distins comitetul întemnițat nu discut. Ear' ce a lucrat comitetul substituit, și cum a condus el acțiunea partidului național timp de patrușprezece luni, este în deosebte cunoscut. Avem la activul nostru : *Adunarea națională* din 28 Noembrie 1894 și *Congresul naționalităților* din 10 August 1895, care, cei-ce primisem conducerea partidului, le-am făcut între cele mai grele împrejurări.

Organele puterii publice erau în contra noastră. «Dreptatea» și «Gazeta» ne combăteau, ear' dl Dr. Al. Mocsonyi chiar în ajunul adunării dela Sibiu se declară pe față în contra ei. Încercările făcute în conferențele intime din Arad pentru a câștiga și angajia pe toți fruntașii partidului național la o acțiune comună și energetică au rămas fără rezultat. Partidul însă nu putea sta pe loc. Din Seghedin aveam scrisoarea fruntașilor întemnițați, cari stăruiau, ca să mergem înainte fără considerație la persoane. Scrisoarea, care poartă datul de 25 Oct. 1894 are următorul cuprins :

«Scumpe amici și frate!

«Ce ni-ai comunicat..... ne îndestulește, în ceea-ce privește susținerea punctului nostru de vedere, din partea ta, ear' ce privește atitudinea boierului suntem măhniți, că nici în față soarelui nu vrea să recunoască lumina.

«Acuma sūnteți în ajunul conferenței. Vē rugăm de comisiuni, ce nu numai că nu vē duc la scop, ci din contră pot produce bănuielii la unii, zăpăceli la alții. Programul și direcțiunea spre realizarea lui nici-odată n'au fost mai clar precisate înaintea lumii întregi. Ei bine, mergeți pe cale, nu credeți că este Român, care se nu meargă cu voi, solidar. «Partidul național arc se-și facă datoria sa. Bravi și înainte fără preget și fără clătinare. Toți cei neclarificați, toți cei-ce sūnt nedumeriți, chiar și în aceste zile și jurstări, în vecii vecilor vor fi numai greutate și pedeci în calea dezvoltării noastre naționale.

«Te îmbrățișem, scumpe amici și frate, și îți urăm virtute și tărie în luptă!»

În deplin acord cu propunerile fruntașilor întemnițați, eu cu amicii mei, prin o stăruință de fer și o muncă aproape de necrezut, am pus la cale «grandioasa și imposanta» adunare dela Sibiu, cum o numia chiar «Dreptatea» în articolii sei critici. Rezoluțiunile acestei adunări nimeni nu le-a găsit, nici le-a combătut ca contrare programului național, dar' fără cruțare atacați am fost noi, comitetul substituit, pentru-că am convocat pe alegători și nu delegații alegătorilor. «Gazeta Transilvaniei», «Dreptatea» și chiar dl Dr. Al. Mocsonyi susțineau, că prin ordinul ministerial se sisteză activitatea comitetului central numai, și deci, nu am fi nevoiți a absta dela conferența delegaților. Eu și colegii mei, din contră, vedeam sistarea activității organismului, care funcționa prin conferențele delegaților. Că acesta era înțelesul și scopul ordinului ministerial, s'a constatat în mod autentic prin două ordinațiuni ministeriale publicate după adunarea din 28 Nov. 1894, una cu data din 7 Decembrie 1894 și alta din 6 Ianuarie 1895, în care ministrul Hieronymi spune lămurit: «Prin ordinul cu nr. 321 din 16 Iunie 1894, am sistat activitatea a a numitului partid național român... Prin urmare, ori-cine participă la întrunirile ori la convocarea întrunirilor, cari răspund direcțiunii numitului partid, va fi pedepsit, în înțelesul §-lui 1, art. de lege XL din 1879».

Ministrul a mers și mai departe, și în conformitate, comitele suprem al Aradului 'mi-a comunicat personal ordinul acesta cu următoarele reflexiuni amenințătoare : «Incunoștiințându-te în special pe D-Ta, care după cât știu ai luat deasemenea parte activă la adunarea românească din Sibiu dela 28 Noembrie a. tr., despre cuprinsul acestei noue ordinațiuni a înaltului minister, care s'a publicat după regulă pe teritorul jurisdicțiunii orașului liber regesc al Aradului, totodată îți atrag atențiunea asupra nelegalității declarațiunilor numitei adunări, precum și asupra consecuențelor legale, arătate mai sus, în cazul continuării unei activități de asemenea direcțiune».

În o scrisoare deschisă, care am adresat-o comitetului-suprem, am declarat că ordinațiunile ministrului de interne, la care face provocare, sūnt în contra constituțiunii și în vedită contrazicere cu legile patriei, care asigură dreptul de liberă întrunire tuturor cetățenilor deopotrivă, și eu, departe de a mă lăsa intimidat și terorizat, voi urma constant direcțiunea politică a partidului național român definită în programul seu, și, după puterile mele, totdeauna voi lua parte activă la adunările sale.

Astfel împotriva tuturor pedecilor și uneltirilor dușmănoase, noi am mers tot înainte, am sēvrișit cea mai importantă lucrare a partidului național : *alianța încheiată prin congresul naționalităților* dela Budapesta, în 10 August 1895. Consultările și lucrările pregătitoare din partea conducătorilor naționali s'au fost început în Ianuarie 1893, dar' programul comun de acțiune numai în congresul din 1895 s'a stabilit și acceptat în mod definitiv. Greutățile, cari trebuiau învinse, ca să ajungem la scop, numai accia le știu, cari împreună cu mine au lucrat.

Delegații partidului, cari aveau însărcinarea să trateze cu delegații partidelor naționale sērbă și slovacă, erau în temniță, ear' nouă, celor substituiți, ne lipsia firul și cunoștința lucrărilor începute. Și pe când cu delegații naționali slovaci ajunsesem a ne înțelege pe deplin în privința programului și a termenului pentru ținerea congresului, delegații sērbă făceau excepțiuni. Întărirea raporturilor noastre cu Sērbii era mai anevoioasă pentru diferențele existente între ei și Românii din Bănat în chestiunea despărțirii hierarhice, pe lângă care mai erau la mijloc și intrigile unor Români, cari lucrau pe căi piezișe, ca să abată pe Sērbi dela ideea alianței și a congresului naționalităților. Despre aceasta am date pozitive. Părerea șefilor partidului slovac era acum ca să mergem înainte și fără ei.

Ear' guvernul, ca să zădărnicească întrunirea congresului, prin oamenii sei de încredere le punea în perspectivă întemnițaților eliberarea lor, care însă nici la un cas n'ar putea se urmeze, dacă congresul s'ar ținea.

Aceasta 'mi-s'a comunicat prin un fruntaș român din Arad la București, cu acea observare din partea celor întemnițați, că dacă noi tot vom convoca congresul, după-cum era plănuit (pe Joi după Paști a tr.) ei vor considera această acțiune intenționată, ca dînșii se nu fie eliberați. «Noi vedem aici o presiune a stăpânirii — îmi scria fruntașul aradan — în sinceritatea vorbelor și a făgăduelilor însă nu credem. Cu toate acestea voi trebuie să țineți cont de speranțele oamenilor și să lucrați cu considerație la dorințele lor».

Congresul nu s'a ținut atunci, și eliberarea comitetului tot n'a urmat. Alianța naționalităților, după atâtea încercări zadarnice, la cei mai mulți părea un lucru cu desevîșire imposibil. Eu încă nu am desnădăjdut, în 8/20 Iulie a. tr. m'am dus la Novi-Sad, unde, mulțumit zelului neobosit al dñi Dr. Emil Gavrila, și inteligenței bărbaților luminați ca Dr. Mihail Polit și Dr. Miloș Stetanovici, am ajuns la înțelegere comună și în privința convocatorului și asupra programului pentru congresul naționalităților română, sērbă și slovacă.

Două săptămâni dela publicarea convocării, congresul s'a întrunit în Budapesta. Atacurile și injuriile presei maghiare asupra noastră, pentru cutoznanța de a fi convocat congresul chiar în capitala țerii, nu aveau margini. Agitația se pornise cu mare zel, ca nime să nu ne dee nici cuartire, nici mâncare. Ear' dl de Pázmándy, în scrisoare deschisă, provoca direct pe ministrul Bánffy, ca la moment ce vom sosi în Budapesta la congres, pe toți se ne bage în temniță. Nedumerirea și îndoala cuprinsese pe mulți aderenți pentru reușita congresului, pe când, de altă parte, o seamă de oameni din sinul nostru lucrau din principiu în contra lui, ca să 'l zădărnicească. Știu casuri concrete, 'mi-s'a raportat anume, că mulți cari ar fi participat, au rămas dela congres pentru faima tendențioasă, ce s'a răspândit printre ei, că Ungurii ori ne vor omori în Budapesta, ori ne vom reîntoarce de acolo cu capetele sparte.

În astfel de împrejurări grele, — zicând: «Amin! și Doamne ajută!» — am plecat, cu patru zile înainte, cel întâiu la congres în Budapesta, de unde am avisat de urgență pe colegii slovaci și sērbi, precum și pe amicii din centrele românești mai însemnate. Anunțat, conform legii, și în cele din urmă conces din partea guvernului, congresul s'a ținut cu un succes, la care nici cei mai mari optimiști nu au cugetat.

Alianța română-sērbă-slovacă s'a făcut; programul comun de acțiune este cunoscut în patrie, cât și în străinătate; presa europeană 'l-a publicat per extensum, cum au făcut ziarele maghiare din capitală, ori au comunicat notițe detaliate despre el.

Intre programul alianței și programul nostru special nu există nici cea mai mică disonanță. Ba, sub raportul ideilor și principiilor politice, el poate fi privit ca dezvoltarea și completarea programului nostru național dela 1881.

În timpul cât a stat în temniță comitetul, poziția partidului național deci nu numai nu s'a slăbit, ci din contră, s'a întărit, autoritatea și importanța lui au crescut în patrie, cât și înaintea străinătății. Steagul, care am primit să-și purtăm, 'l-am păzit nepălat, și unind 'l-am predat nepătat, sub el, în lupta de apărare, alătura cu Românii, pe aliații slovaci și sērbi!

Aceasta e fața partidului, când, o lună dela congres, comitetul național, în urma agrăfării, își recupă locul și ia conducerea afacerilor. Pentru criza și desastrelor produse în sinul partidului dela Noembrie a. tr. încoace răspundă conducătorii de *facto* ai partidului. Cu «Milleniu» și «desvîliri de tradare» se nu cugete, că vor acoperi propriile lor greșeli. Dacă eu și amicii, cari acum sūntem taxați de «trădători», de cei pe cari noi 'i-am purtat pe numeri, nu am «tradat» cauza națională atunci, când conducerea afacerilor partidului era, așa dicând, în mâna mea, și nici de alții nu ne-am lăsat, ca să fim tradați, — cum se poate închipui tradarea acum, când sentinela e la postul seu? când comitetul eliberat are singur conducerea partidului?

Ear' dacă vorba e de abatere dela program și dela direcțiunea indicată în ținuta de mai înainte a comitetului, eu și colegii mei nu putem fi învinovați, că am fi făcut lucrul acesta. Ba, și aceasta trebuie să o spun, că dacă eu nu eram precaut și nu aveam destulă tărie să resping propunerea, ce 'mi-se prezentase în ajunul congresului naționalităților, ca în programul comun se luăm un punct oșebit pentru activitatea sau participarea la alegerile parlamentare cu partidul Zichy, — un punct principal din programul național dela 1881, acel privitor la politica de pasivitate reclamată de principiul autonomie, — astăzi ar fi șters și abrogat prin programul naționalităților. Propunerea o adusesse cu sine în scris dela Seghedin venerabilul domn Ge-

orge Pop de Băsești. Și eu în «Hotel Hungaria» în prezența dñi Alexandru Roman am declarat hotărît, că noi nici în *discuțiune* nu o putem lua, fiindcă nu ne este permis a ne abate dela programul național.

În sfârșit ca poziția în mea sinul partidului și față cu comitetul să fie explicată și deplin lămurită înaintea publicului român, las să urmeze ca să încheiere următorul act dela comitet.

D-Sale dñi Vasile Mangra

în Arad

Pe basa imputernicirii cuprinse în concludusul comitetului central electoral, adus în ședința ținută în Cluj cu ocaziunea procesului intentat membrilor comitetului;

în putea ea obligațiunii despre 19.500 fl. v. a. împrumutați proprietarului actual al «Institutiului Tipografic» și al ziarelor «Tribuna» și «Foaia Poporului», Liviu Albin, din avere a comitetului, și adecă a partidului național român din Transilvania și Ungaria;

în fine pe baza datorinței și a îndreptățirii de a ține în evdență, și de a percep: toate venitele provenitoare din sus numitul institut și din cele două ziare;

Prin aceste în conțelegere cu colegii nostri din Văcz, Te denumim de șet-redactor în locul lui Septimiu Albin, și director peste «Institutiul Tipografic» din Sibiu, începând din prima Ianuarie 1895.

Emolumentele sūnt :

a) O sută fl. v. a. salar pe lună;

b) două sute florini v. a. bani de cuartir pe an.

Indatoririle sūnt :

a) a supraveghia cu toată grija, ca foile să apere cauza națională pe baza programului și a direcțiunii indicate în ținuta de până-acum a comitetului;

b) în discușiunile politice să fie obiectivitate, să se delătore personalitățile, și după-ce «Tribuna», ca foaia comitetului național își arc superioritatea sa morală, să lucreze mai mult informativ și cuceritor cu gravitatea cuvenită, și să încungiure ori-ce provocare personală, insulte și atac de piață;

c) să fie totdeauna sfătuitoarea și susțiutoarea concordiei între frați, de aceea criticele să-și fie pururea foarte obiective;

d) față de partidele din România să se țină strict de enunțațiunile comitetului, publicate în chestiunea aceasta. Ear' când s'ar ivi necesitatea de a se pronunța față de ținuta vre-unui partid, sau față de atitudinea sau discursul vre-unui politician sau ministru, în tot cazul, și necondiționat să se consulteze comitetul național, sau comisiunea exmisă.

Seghedin, 29 Decembrie 1894.

Dr. Rațiu. Dr. Lucaciu. I. Coroianu.

Două literuri n'am primit, care 'mi-se concedeau prin acest act, anume ca să fiu redactor-șef și director peste Institutul Tipografic, și în urmare nici emolumentele. Încât însă pentru redactarea și direcția politică a «Tribunei» și activitatea comitetului substituit, facă-se comparație cu stările de astăzi, eu o primesc cu conștiința liniștită.

V. Mangra.

*

Dl Vasile Mangra, dela Arad, ni-a rugat să-și publicăm acest articol ca un răspuns și lămurire celor-ce îl atacă și clevesc și pe Sfinția Sa. 'l-am dat ospitalitate, fiind, după a noastră părere, scris obiectiv și calm.

Album de milleniu!

Frații nostri din România, vor să deee și ei mână de ajutor Ungurilor, ca milleniul să iasă cât se poate mai mult așa precum trebuie să iasă!

Pe când Ungurii cu lingușiri, cu minciuni, cu câte toate vor să îmbete lumea cu apă rece că milleniu lor ar fi nu știu ce, — pe atunci frații nostri din România le pregătesc și ei o «cinstă» de milleniu, de care însă nu știm cum vor fi mulțumiți Ungurii.

E vorbă de cartea de care am pomenit și în numărul trecut că se pregătește în Țeară, în care se se descrie lucrurile dela noi în adevărata lor colorare.

Va fi aca carte o înșirare a tuturor fărădelegilor și prigonirilor sēvrișite de guvernele ungurești față de naționalitățile nemaghiare din patrie.

Toți Românii din toate părțile sūnt poștiți să-și deee ajutorul lor la acea lucrare, trimițând că în partea

locului lor: *câte procese de presă ori pentru aflare, s'au petrecut, câți osândiți au fost, cine și la câtă vreme? Ce școale ori societăți de ale noastre și cum au fost prigonite ori desființate? Și tot felul de nedreptăți mai însemnate naționale.*

Foile noastre vor publica datele ce le vor primi, ear' cei din Țeară le vor aduna la un loc în cea prețioasă lucrare, ce arc se-i arate pe Unguri în toată frumuseța lor!

Rugăm pe toți să se pună pe lucru și ce știu să trimită uneia ori alteia dintre foile noastre românești!

TEATRU ROMÂNESC ÎN ORĂȘTIE.

Publicul român din Orăștie și jur, este și pe această cale avisat, că Dumineca viitoare, în 7-19 Aprilie a. c. seara, se va da în Orăștie o nouă reprezentare teatrală din partea diletanților români. Se va juca piesa:

„Totul pentru ochii lumii!

sau

Cum se îmbeată lumea cu apă rece“ comedie franceză, foarte de spirit, tradusă de Virgil Onițiu.

Despre localul în care se va juca, prețurile și timpul, onoratul public va fi vestit prin invitații speciale.

Cei-ce din înțelegere n'ar primi invitație, sunt rugați a se socoti invitați prin aceasta, și a veni să și de sprijinul lor acestei nouă încercări de care legăm frumoase speranțe, a trupei de diletanți români din Orăștie.

CORESPONDENȚĂ

O întimpinare.

Dobra, 8 Aprilie 1896.

Dle Redactor,

Te rog să binevești, dacă se poate, a da loc la următoarea rectificare:

În numărul din urmă al stimatei foi »Revista Orăștiei« am cettit între altele sub titlu »Ouă roșii« o știre din Deva — în care se spune că o parte însemnată a oficialilor comitatului nostru nu și-au putut ridica salariul lor de pe luna Aprilie din cassa comitatului, deoarece- ce cassa a fost goală, și astfel nu a fost din ce să fie plățiți, — dar' pentru- ca să îmbrace pe oare-câtiva în haine de paradă în preț de mai multe mii, au fost banii de lipsă.

Ce atîrnă de știrea aceea, că fost-au sau nu au fost bani în cassa comitatului, pentru salarisarea oficialilor, nu mă simt chemat a reflecta, deoarece- ce aceea cade în competența domnului vice-comite, ca șef al administrației comitatului, — dar' cu atât mai mult mă atinge pe mine aserțiunea aceea, că pentru a îmbrăca pe unii în haine de paradă ar fi avut.

Deoarece- ce afirmarea aceasta numai pe domni accia îi poate privi, cari vor participa în banderiu la festivitatea din 8 Iunie, îmi țin de datorință, ca conducătorul banderului, a declara, că toți domni, cari vor participa la banderiu și-au făcut și-și fac hainele de paradă din punga lor proprie, și așa afirmarea aceea, că comitatul ar îmbrăca pe unii, sau chiar și numai pe unul dintre domni din banderiu, e neadeverată; domnul corespondent din Deva dară e rău informat, și astfel îmi iau libertatea a-l ruga atât în interesul foci, cât și al abonenților, că altă-dată să binevoiască a se informa mai bine, deoarece- ce nici un lucru nu e mai ușor — dar' și mai urît decât calumniarea. Eu din parte-mi totdeauna am stimat și voiu stima pe toți oamenii de omenie, și nici când nu am

făcut, și nu voiu face deosebire între compatrioții mei, fie Unguri ori Români, și tocmai de aceea doresc ca și vis-à-vis de persoana mea să se aplice o asemenea procedură.

Salutându-vă, rămân

cu toată stimă

Lázár Árpád,
deputat dietal.

NOUȚĂȚI

Calea ferată nouă. Un avocat dela Oradca-mare, a dobândit dela minister îngăduință pentru începerea lucrărilor pregătitoare pentru calea ferată, ce e să se zidească dela Deva peste Brad la Abrud. Dăm știrea după o foaie ungiurească din Deva.

*

Dar bisericli. Dl Nicolae Părău, architect în Orăștie, având la biserica română gr.-or. de aici o pretensiune de 51 fl. 71 cr. pentru facerea planului asilului rom. gr.-or. de băieți din Orăștie, și cheltuelile avute cu acel plan, a dăruit această sumă bisericii numite, print'un act de donațiune. Frumoasa faptă a dlui Părău se laudă de sine!

*

„România-Jună“, una dintre cele mai de frunte societăți ale tinerimii române, implinind 25 de ani dela înființarea sa, își sërbează în zilele acestea (dela 9—12 Aprilie) în Viena iubileul seu de 25 de ani. Se așteaptă lume multă. S'au făcut apeluri călduroase către foștii membri, ca să iee parte la sërbari. Programul sërbarilor e: Joi în 9 Aprilie, seara: serată de cunoștință; Vineri în 10: Rugăciuni pentru membrii trecuți din viață ai Societății; azi în 11: desvelirea cu pompă a portretelor membrilor fundatoare, ear' de seară banchet; mâine, Duminecă: excursiune.

Trimitem și din parte-ne felicitări societății iubilante, dorindu-i ajungerea încă multor iubileuri spre bucuria neamului românesc și fala tinerimii noastre universitare!

*

Logodnă. Dl Dr. Lazar Ghebeș s'a logodit la 6 Aprilie 1896, cu d-șoara Mărioara Petruțiu, în Șepreș. Le dorim fericire.

*

Un polițist pricinaș. Mercuri a venit în redacția noastră țeranul român din loc, Ioan Tămătaș, și ni s'a plâns asupra purtării polițistului din loc Vasilca, spunendu-ne următoarele: »Ieri (Marți) la înmormântarea doctorului Lécsay, fiind și așa zi de sërbațoare, m'am dus și eu cu familia. Era cu mine și fica mea Ioana măritată Adam, în Orminda, și dânsa purta, cum e obiceiul la femeile noastre, pantlică în păr, și anume tricolor. Când am ajuns la poarta grădinii doctorului (pe Dealul-mic) unde a fost înmormântat, la poartă erau puși mai mulți polițiști de pază, pentru ținerea buneii rëndueli. Când se intrăm și noi, polițistul Vasilca oprește pe fica mea în loc, și-i spune că ea nu e iertat să între acolo cu tricolor românesc în păr! Am rămas uimiți toți de pe-acolea de această volnicie și a trebuit să întrevie un domn român să-l mustră pe prea ocoșul pandru, pentru- ca să lase în pace pe o femeie pacinică și să nu dea privilegiu la vre-un scandal ce se putea isca din asta! Atragem binevoitoarea luare aminte a celor chemați, asupra purtării provocătoare a acestui polițist, care în loc se păzească pacea și liniștea, le tulbură el însuși, acătându-se și provocând pe cetățeni pacinici fără nici un drept! Femeia aceea și toate țerancele noastre, nu poartă acel tricolor în păr, și flăcăii în brâu, ca vre-un semn de demonstrație contra vre-unei naționalități, ci numai ca pe-o podoabă simplă și nevinovată.

*

Cuviință ungiurească. Un amic al foci noastre ne împărtășește următoarele: Mergând cu trenul vicinal dela Alba-Iulia spre Zlatna, am văzut mai multe lucruri sërvișite de personalul acelu tren, de care am rămas încârbîbit. Așa, de pildă, când trenul sosește în stații și halte, poporul se adună din curiositate, de se uită la acest tren-pitic. Am văzut pe un conductor, Ungur îngâmfat

și cap sec, dându-se jos și adresându poporului privitor, între care și femei, cuvinte foarte urile și obraznice, și pline de dispreț în același timp. Pe drum apoi în chip nerușinat, același scrinit îngâmfat, cere și la unul și la altul: hei baciule, n'are un pic de rachiu? Și dacă are, omul îi dă plosca și suge viteazul bine din ea, ca la stația cealaltă să poată cu atât mai bine batjocuri pe frații celui-ce l-au omenit. Față de femeile călătoare, sînt apoi foarte necuviincioși. — Ar face bine cei-ce călătoresc pe acest drum, să-i învețe omenic pe conducătorii de acest fel, îndrumându-i îndată la purtare cuviincioasă și făcînd arctare contra lor la direcția trenurilor, dacă nu se îndreaptă.

*

Moarte. Ni-se împărtășește că la 30 Martie n. a. c. a încetat din viață Ioan Ștefanie, primarul comunei vecine Beriiu.

— **Iovu Băbuțiu** din Bucium-Șașa, cooperator gr. cat., directorele societății de credit »Detunata«, după un morb de 6 săptămâni, a încetat din viață în etate de 33 ani la 8 April n. c.

— **Luisa Pop n. Neuman**, soția dlui preot gr.-cat din Geoagiul-de-jos, a repausat la 10 Aprilie n. a. c. după un morb lung.

Fie-le țerina ușoară!

*

Nume maghiare! În același timp când nouă ne iau în nume de rău că îndemnăm poporul să dea fiilor sei nume naționale și străbune, foile ungiurești publică cu litere mari apelul societăților lor anume întocmite nu pentru a stărui că nou născuților ungiuri să i-se dea nume ungiurești, ci pentru a despoia pe nemaghiari de numele lor și a le da de cele mustacioase. Așa acum de multe ori publică „reuniunea de maghiarizare a numelor“ din Budapesta, apel către toți slujbașii de stat, de pe la trenuri, poste și telegraf, ca drept »puiu țirgului« pentru nația maghiară acum de milleniu să și ungiurizeze numele! Și asta nu i-se ia în nume rău acelei societăți, a cărei ființă însași este o provocare pentru neamurile nemaghiare, dar' preoților nostri li se scot ochii, că îndeamnă să pue oamenii fiilor lor nume ca Horia, Cloșca, Iancu, și sînt pentru asta arățați cu degetul ca aștători și rëulfăcători. Lor să le fie iertat să atace, ear' nouă nici să ne apărăm?

*

Timpul în Orăștie și jur, a dat-o la începutul acestei sèptemăni, pe iarnă carăși. În ziua de sfințele Paști, a fost ceva mai frumos, dar' de seară sufla un vînt foarte rece, ear' dimineața, în a doua zi, ne-am trezit cu casele albe de zăpadă! Ninsul a urmat și a treia zi, cu vînt și frig.

*

Dr. Lécsay László, medic în Orăștie, a încetat din viață în ziua de Paști, de către seară. Rëposatul a fost unul dintre cei mai stimati membri ai societății maghiare de aici. A fost înmormântat Marți cu pompă; pe sicriu i-au fost puse vre-o 30 de cununi. A fost medic conștientios atât față de bogăți cât și de sèraci. Cei cari l'au cunoscut pe timpul colerei de prin anii 1872-3 vor ști cum nu cruța nici o osteneală întru a da tot ajutorul bolnavilor, fiind singurul medic în cercul Orăștiei.

Povești din popor, adunate de Ioan Pop Reteganul, premiate și publicate de »Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român, Sibiu 1895« — este titlul unui volum de 216 pagini (14 coale) ce a eșit de tub tipar la Sibiu (tipografia arhidieceasană). Cuprinde 20 de povești culese din deosebite părți ale Ardealului. Volumul e tipărit pe hîrtie fină și cu tipar frumos. Se poate procura la librăriile din Sibiu.

Regulamente comitatense.

Dăm azi în traducere unul dintre cele două planuri de regulamente ce au să între la timpul seu, în vigoare, în comitatul nostru.

Despre păstori.

§. 1. Ca păstori pentru cirezi (ciurde) de vite pășunate laolaltă, pot fi primiți numai oameni trecuți de 18 ani și vrednici de încredere (de omenie).

§. 2. Păstoriu luati în înțelesul §-lui 1. primesc o cărțică, ce le slujește totodată și ca document de legitimare (de adevărire).

§. 3. Păstoriu aplicați pe pășuni ce formează avere comunală, au să fie scriși cu numele în șirul (lista) slujitorilor comunali. Păstoriu aplicați pentru pășunare în comun (laolaltă) pe alte locuri, (nu de cele comunale) trebuiesc înștiințați la primărie, și primăria arc să țină seamă de ei. Numele (lista) păstorilor înștiințați la primărie, arc să fie trimise la protopretor (fisolgăbirăime), care va ținea seamă de acestea deosebit.

§. 4. Fiecare păstor ce cade sub hotărârile acestui regulament, înainte de pășirea sa în slujbă arc să facă făgăduință inaintea primăriei comunale.

§. 5. (Datorințele păstorului):

1. Păstorul este dator a scoate la pășune vitele încredințate lui spre pășunare, deodată cu răsărirea soarelui, și nu-i iertat ca el înainte de sfințitul soarelui să le ducă la locurile de odichnă. Vitele sînt a se ținea în zăcătoare (locul de repaus) dela 11 ciasuri nainte de ameză, până la 2 după ameză.

2. E oprit a svêrli în vite cu băte, cu pietri sau alte astfel de lucruri, și peste tot nu e iertat a bate și chinul vitele.

3. Dacă o vită se îmbolnăvește, păstorul e dator ca îndată, dar' cel mult în timp de 3 ciasuri dela data ce-a luat seama că s'a îmbolnăvit, să înștiințeze pe stăpănul vitei despre aceasta.

4. Păstoriu sînt îndatorați a purta grije de slugitorii de ce li-s'au dat de ajutor, pentru cari ei sînt rëspunzători cu persoana și cu averea lor deplină.

5. Păstoriu sînt datori a păzi, ca de pe locul de pășune, gunoiul să nu fie cărat într'alte părți, și sînt mai departe datori a-l curăți acel gunoiu în chipul cum le-a poruncit primăria.

6. Păstoriu sînt datori a stîrpi din rădăcină ori- ce spini și buruieni stricacioase, de pe locul de pe care li-s'a rënduit prin mai mari (autorități) să o facă aceasta.

7. Fără țidulă de pășunat, nu e iertat nici a mîna nici a primi vite în cireadă.

8. Păstorul e rëspunzător pentru paguba ce s'ar fi întemplat prin vitele ori în vitele încredințate pazii lui, fie apoi aceea întemplată din nebagărea de seamă ori din vina lui proprie, fie din a slugilor date lui ca ajutor.

9. Despre starea vacilor de-a făta ori cari au fătat, păstorul e dator a înștiința fără întârziere pe proprietar.

10. Mânzi netăiați și viței nejugăniți (tăurenci) trecuți de un an, e aspru oprit a-i ținea în cireadă la pășune.

11. Este oprit a îngădui streinilor ori măcelarilor să vină pe locul de pășunat și să viziteze vitele!

Afară de acestea fiecare comună arc încă dreptul a da îndrumări deosebite întocmite ca regulament, privitor la slujba păstorilor, potrivit trebuințelor și stărilor sale.

§. 6. Faptele ori nebagările de seamă ce s'ar lovî de prescrisele punctelor 5, 6, 7, 10 și 11 din §-ul 5 al acestui regulament, formează în înțelesul punctului 2 din § 94 al articolului de lege 12 din 1894, transgresiune (vină), și pot fi pedepsite cu gloabă în bani până la 200 coroane.

POSTA REDACȚIEI.

Dlul P. A. Sircu, St. Petersburg. Primit. Mulțumim. Vi-am trimis numerii dela 4—13.

Dlul P. P. în P. Te rugăm să te adresezi librăriei A. Hirsch în Deva, și ca țil va trimite.

D-Sale N. V. în Blăjuel. Am primit. N'am putut încă cetti. Îți vom rëspunde mai apoi.